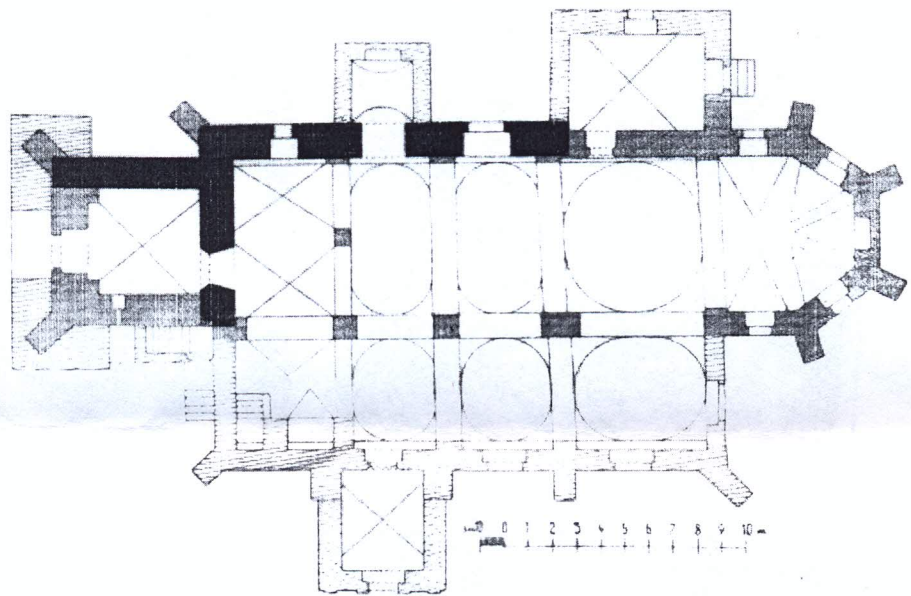

PUDORYS A OPEVNĚNÍ. Město bylo hrazeno a obehnáno příkopy. Brány byly tři: Horní, Dolní a Lazební (později Svinenská). Po tomto opevnění, které sotva bylo tvrdé a pravidelné, není již ani stopy.*) jen názvy jako: Zavala, upomínají na ně. Starobylá dispozice ohrazeného města jest nyní již velice setřena, ale přece dosud dle zachovaných dokladů můžeme za nejstarší část považovati okolí kostela na návrší. Nynější náměstí vzniklo později rozšířením při živé cestě z Čáslavě tudy vedoucí a bylo obklíčeno zcela pravidelně komunikačními spojkami. Části podle silnic k hřbitovu a zámku položené jsou původu nejmladšího.

KOSTEL SV. JAKUBA VĚTŠÍHO (farní) připomínaný již v XI. století. Utrpěl požáry r. 1692 (zvony se rozlily), 1740, 1800 (zvony

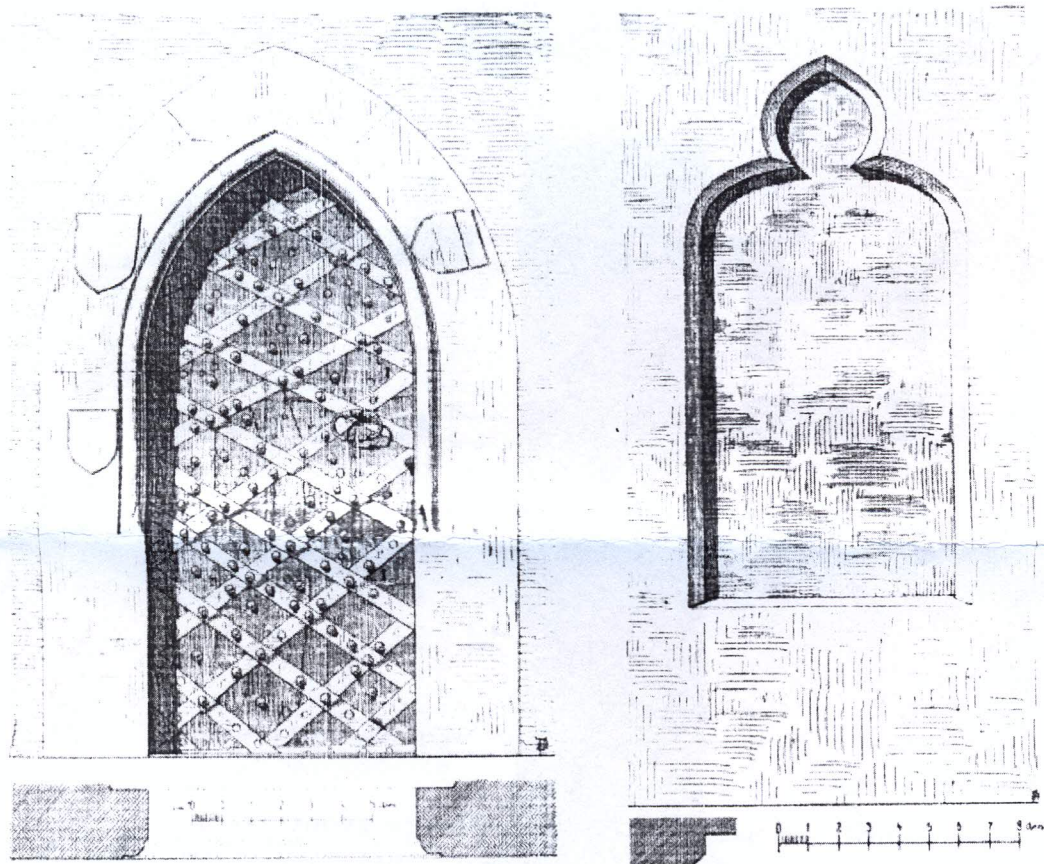
Obr. 24. Chotěboř. Kostel sv. Jakuba. Pudorys. (Stav před přestavbou.)

se opět rozlily) a nejvíce r. 1832, kdy rozlity zvony po třetí. Po tomto požáru kostel opraven (klenby sneseny a nahrazeny plackami). Nová oprava provedena roku 1881. (svrchní patro a gotická úprava věže) (M. Z. K. N. F. IX. (1883) CXXII.) a konečně kostel přestavěn dle plánu *F. Schmorranze* r. 1894—1895. Ze staré stavby, jež zbourána r. 1893, ponechána jen věž, severní stěna hlavní lodi a část stěny kněžiště se sakristií, portálem a sanktuariem a jižní stěna boční lodi s portálem.***) (Části tyto budou

*) Mylně označuje se skoro ve všech spisech a člancích o Chotěboři jednajících za zbytek opevnění t. zv. „bašta“ u kostela. Jest to část zdíva zbořene kostnice, barokní to stavby. (Viz str. 32.)

**) Při bourání nalezeny ve zdivu zazděné fragmenty starších stavebních detailů a uloženy v městském museu: 1. Část románské hlavice sloupové z XII. stol., z opuky; abakus diamantovaný, na plochách krychlové hlavice s ubranými rohy tři palmetty a fačettovaná rosetta. Výška 0,45 m, šířka 0,50 m (obráz. 21.); 2. frag-

při dalším popisu bývalého stavu kostela, jenž — čerpán jsa z ústního sdělení pamětníků a zachovaných plánů (obr. 24.) — přirozeně nemůže býti úplný a všestranný, popsány šíře.) Původní zdi při přestavbě zvýšeny asi o 3 m a část východní prodloužena o jedno klenbové pole v kněžišti a o dvě pole v boční lodi, jež ukončena rovněž polygonovitým závěrem. Nad sakristií přistavěna oratoř se šnekovým schodištěm a k věži přistavěno nové schodiště. Budova pokryta křídlicí a střecha sakristie — dříve vlašská čepice — změněna v pultovou.

Obr. 25—26. Chotěboř, Kostel sv. Jakuba, Portál do sakristie a sedile.

Kostel (před opravou) byla gotická budova dvojloďní s věží (obr. 24.), celkem 25,90 m dl., orientovaná, krytá šindelovým sedlem; stěny hladké, bez soklu. Jednotlivé části z různých dob: nejstarší část severní zdi a věž; zdivo z pravidelných, tesaných kvádrů pískovcových, vrstvených, v lodi do výše ca 5 m, na věži 8 m. Do druhého období (XIV. stol.) spadalo kněžiště, do XV. století boční loď s portálem, do ba-

menty gotických kružeb okenních, z pískovce (XIV.—XV. stol.), tvořených nosy a čtyřlístem; gotická konsola polygonovitá, z pískovce (obr. 22.); 3. část renesančního opazení s plochým profilem, s třemi plastickými rosettami ve žlábků (obr. 23.)

